

vall, el ventrut i panúrgic personatge! Gentilici: *os-salls* Tor 1932 (v, 3).

DOC. ANT. 839, Acte de Co. SdUrg.: *Ouosse*; *Auos* en el Capbreu del Cart. i *Ouoss* a la còpia del S. XII (Pujol, núm. 14); en un doc. de 1092, on va citada junt amb Civís, Ferrera [dels Llops] i St. Joan [Fumat], MiretS imprimeix vacil·lant «vila de *Eons* (o *Euos?*)»¹ (docs. d'Organyà, *BABL* VIII, 537); *Auos* 1110 (MiretS, *Castellbò*, 364) potser el mateix doc. de 1110 p. p. Baraut (*Cart. Andorra*, § 41, lín. 24) on «villa de *Auos*» va seguit de «Seviç et de Arts et de ipsa villa de *Euos*» (lín. 62); *Aos* 1162 (Valls Tab., *V. Pir., Andorra*, 391); «d'*Aos* --- Vilamur ---» (*Cart. Tavèrnoles*, 165.11); «ville de *Aoss*» 1178 (Hinojosa, *Rég. Señ.*, p. 86); *Ahos* 1278 (Valls Tab., o. c. 418); freqüent al *Spill de Cbbò.*, a. 1518, pertot amb la grafia *Ahos* (p. ex. en les cites que en donaré per a Castellciutat i Civís: «rivo de Vaell usque in te. de *Ahos* et de Cevicio» a. 1234 (p. p. Baraut com apè. de la seva ed. del *Spill*)).

ETIM. Que és pre-romà és evident, i també que pertany a les sèries de noms en *-oss*, com ja veié Meyer-Lübke (*BDC* XI, 8); però és molt incert que pugui ser «gàllic» i que terminés en *-osso*: ja és inconseqüent atribuir valor provant a les *-e* de l'Acte de 839 (com fa ell a la p. 4, lín. 4), i negar-los-el ací (com li convé per a aquesta tesi). En tot cas demostra ignorar que hi ha dues sèries diferents formant compartiments estancs: noms en *-òs* amb ò oberta, nombrosíssims a tots dos vessants pirinencs, els quals sí que podrien venir de *-osso* (o *-osse*), i la sèrie menys nombrosa en *-ós*, amb *o* tancada des de sempre, a la qual pertany aquest, junt amb alguns altres, com *Alós* d'Isil, *Araós*, *Escós*, *Berrós*, *Gramós*, *Anyós*, *Lanós* i alguns pocs més (cf. *BDC* XXIII, 259, i veg. a l'article *Anyà*, supra). La grafia amb *ss* doble dels docs. de 839, 1178, i algun més, té el valor d'índici (valuós, si bé no enterament irrecusable), que també la sèrie de noms en *-ós*, amb tancada, tenia *-ss-* o almenys una sibilant no sonora (potser més aviat *tz* bascoide) des dels orígens.

Signi com vulgui és molt menys probable per a aquests un origen «gàllic» ni cèltic, que un parentiu bascoide, o almenys pre-indoeuropeu; una posició prudent es pot limitar al que dic de tota aquesta sèrie en *Btr. z. Nfg.* VIII, 1907, 204.

Pel que fa al radical d'aquest, en particular, una guia de valor ja ens la podrà donar especialment la repetició del nom en altres valls pirinènques. Un «hameau» en el Bearn, agr. de Geronce, prop d'Oloron, que avui és *Dous*, però aquesta *D-* és aglutinada de la prop. locativa *ad-* (com en el landès *Dax* AQUIS 'a les aigües'), car és absent de les mencions antigues: *Oos* a. 1466, *Doos* no abans de 1572, i justament la més antiga és *Aoos* any 1385, coincidint amb el nostre (P. Raymond, *Di. To. BPy.*). I n'hi hagué un altre a l'alta Ribagorça (cap a Senyiu), entre Castanesa i les Paülis: «--- de castello a Sangici et de *Os* superiore» doc. de 975 (*Abadal, Comi. P. i R.*, n. 236); sembla més equiparable amb *Os* de Bal., i fins ens podríem preguntar si aquest distintiu «superior» no s'encami-

na a distingir d'aquest?; però són supòsits prematurs mentre només en tinguem un hapax.

El que resta possible i ben versemblant és un parentiu bascoide. Ara bé la *O-* de l'Acte de 839, font tan venerable, encara que més tard hi domini tant una *A-*, que pot resultar de dissimilació (cf. la var. *Eós*, mod. i ja 1092), ens indueix a admetre que és germà de la sèrie *Oveix*, *Ovis*, *Ovarra*, *Ovansa*, i fins el NP cast. ant. *Oveco*; i també del modern *Oix* de l'alta Garrotxa que fou originàriament *Ovoxe* segons els docs. Vegeu-ne més en les notes sobre aquests noms; sobretot el d'*Ovis*; i en particular *Ovoxe*, que ens remet clarament al gran sufix ibero-aquitànic *-xo*, *-xe* (cf. l'article *Altès*). En conclusió: comptem amb bones bases per conjecturar que hi ha ací el basc *oe/obe* 'llit, jaç'; creuríem en el sentit de 'jaç de pastors', 'jaça de ramat' (*E. T. C. I*, 208).

¹ Sembla com si en el ms. veié una grafia *Eōs*, amb una ratlleta que potser no vol dir res. ¿O seria potser *Eofs*, amb una *s* llarga, no distingida clarament d'una tilde?

L'APER, Molí de l'~ (*l apé*), vora el riu Gaià, te. Montferri (xvi, 34.7). Encara que el secretari del mun. cregués que és una deformació de *Molí Draper*, no ho crec: no hi ha via fonètica natural; probablement de l'antic *aper* 'aparell' (*DECat* vi, 256b30ss.), entenent el conjunt d'aparells d'algun enginy de molinaria. NLL anàlegs: ross. *Bac de l'Apér* entre Glorians i Rigardà, prop del Mas d'Escapa (xxvi, 201.10), on es tracta de l'acc. ross. 'arada de llaurar'. *L'Aparell Nou* i *L'A. Vell*, dues de les tres plaïoles que componen la grossa cala de Paulilles (xxv, 28.9): probablement d'algun argue, o aparell semblant, que hi hauria, per ajudar les barques a treure.

L'Apercet mas del te. d'Espinelves; més conegut com cogn. *Parcet*, i V. s. v. (anticipant que ve d'un *APPERCEPTUS* 'tributari' potser del temps dels remences). Pron. *lapərsét*.

Amb *é* tancada responen a la *ë* de *-CĒPRUS*.

Apiari, *Apira*, *Apierola*, V. *Piera*.

L'Aprés, *Els Apressos*, molt repetit a les Illes com a NL, venint del apel·latiu per a 'corralet de munyir', *DECat* i, 349b50; per a la variant *Aperisso* de l'alta Rbg. (349b5), veg. *E. T. C. I*, 34 i 147.

Apuimarans (Adons), V. *Puimarans*.

L'AQUELL, Coll de ~, te. Civís, en *Spill de Castellbò*, a. 1518, f° 83r^o. No li veig explicació etimològica fàcil ni gaire versemblant (cosa gens estranya mentre sigui notícia hapax); tampoc crec que pugui ser el mateix que el nom *Aguilar* (cf. s. v.), que n'hi ha un ex. prop d'Aravell: no lliguen lingüísticament ni localment, car Aravell és una dotzena de k. més al S. que Civís; una altra dada escadussera i de valor escàs i dubtós: «loch *Daches*» que el cens de 1359 posa dins la «vegueria de Pallars» (*CoDoACA* XII, 7): com que aquest cens és ple de detalls errats de còpia fóra concebible que hi haguessin llegit una *f* llarga per *-l* (Ci-